FELSEFE 11 · 3. ÜNİTE

Akıl ve İnanç

Bir şeye inanmak için onu akılla kanıtlaman mı gerekir, yoksa insanı inanca götüren başka yollar da var mıdır?

Mustafa DEMİR
Felsefe Grubu Öğretmeni · felsefesinifi.com

felsefesinifi

1

FELSEFE 11 · 3. ÜNİTE · 1. konu

Akıl-İnanç İlişkisine Yönelik Felsefi Sorular ve Problemler

Bir şeyi bildiğini söylemekle ona inandığını söylemek arasında ne fark var?

İnsan hayatı anlamlandırırken iki güce başvurur

Akıl

Düşünüp tartar.

ve

İnanç

Güvenir ve bağlanır.

Felsefe bu ilişkide iki şeyi sorgular:
İnanç akılla temellendirilebilir mi? Bilginin aracı olan akıl, **inancın temelinde nasıl bir yere sahiptir?**

felsefesinifi.com

Din felsefesi dinî kavramları felsefi olarak inceler

	Din felsefesinde
Temel kavramlar	Tanrı, ibadet, iman, inanç, vahiy, kutsal, peygamber, dinî tecrübe
Temel sorunlar	Tanrı'nın varlığı, evrenin yaratılışı, ruhun ölümsüzlüğü
Amaç	Dinî inançları savunmak ya da çürütmek değil; ele aldığı konu ve problemleri temellendirmek

> Din, hem felsefenin hem de teolojinin ortak alanıdır.

felsefesinifi.com

Felsefe ile din: ayrı mı, iç içe mi?

İbn Rüşd

İkisinin ilkeleri ayrıdır; karıştırılmaları yanlışlığa yol açar. Din sorunları din bağlamında ele alınmalıdır.

Hegel

İkisinin de nesnesi ebedî hakikat, yani Tanrı'dır. Felsefe ve din özdeşleşir.

Henri Bergson

Dinsiz toplum olmamıştır. Karışsalar da din eylem, felsefe düşünce olarak kalır.

Din Felsefe Tartışması · Din Felsefesi Dersleri · Ahlâkın ve Dinin İki Kaynağı

felsefesinifi.com

Akıl insanı doğruya ulaştıran yetidir

Akıl

Düşünme, akıl yürütme ve değerlendirme süreçlerini gerçekleştiren zihinsel yetidir. İnsanın **doğruya ve hakikate** ulaşmasını sağlar.

İnanç ise bir düşünceyi, varlığı ya da önermeyi doğru veya güvenilir kabul etme durumudur.

felsefesinifi.com

İnanç iki farklı anlamda kullanılır

Anlam	Nedir?	Neye dayanır?
Epistemik	Bir önermeyi doğru kabul eden zihinsel tutum: "Bu yol kestirmedir."	Deneyim, gözlem, gerekçeler
Dinî	Güven, bağlanma, teslimiyet ve sadakat içeren varoluşsal yönelim	Güven, bağlılık, teslimiyet

felsefesinifi.com

> Dinî bağlamdaki içsel yönelim anlamını **iman** kavramıyla kazanır.

Bilgi gerekçelendirilmiş doğru inançtır

1

Kişi önermeye inanır.

2

İnanç gerçekte doğrudur.

3

İnanç sağlam gerekçelerle desteklenir.

Platon'dan bu yana bilgi bu üç koşul üzerinden ele alınır.

Doğru çıkan bir inanç tek başına bilgi değildir; **doğruluk tesadüf olabilir.**

felsefesinifi.com

İnanç geniş, iman daha dar bir alanı kapsar

İnanç

Farklı düşünce ve kabulleri kapsar. Önermeyi doğru kabul etmekten içsel bağlılığa kadar uzanır.

ama

İman

Daha çok din alanına aittir; yöneldiği varlık Tanrı'dır. Arapça kökenlidir: güven, samimiyet, teslimiyet.

Dinî anlamdaki bir inançtan söz ederken **dinî inanç** kavramını kullanmak daha doğrudur.

felsefesinifi.com

Dinî inancın iki boyutu vardır

Tanrı'nın var olduğunu kabul etmek

Tanrı hakkındaki önermeleri doğru saymak

Bu kabul **sezgiseldir**; inanç, vahiy, peygamber, kutsal kitap ve mucize gibi unsurlarla desteklenir. Bağlanmayı, güvenmeyi ve teslimiyeti içerir.

felsefesinifi.com

Plantinga: Tanrı'ya inanmak daha fazlasıdır

Tanrı'nın var olduğuna inanmak

Belirli bir önermeyi doğru kabul etmektir.

ve

Tanrı'ya inanmak

Tanrı'ya güvenmeyi, yaşamını O'na göre düzenlemeyi, dünyayı O'nun armağanı olarak görmeyi içerir.

Tanrı'ya inanmak, Tanrı'nın **emir ve yasaklarına uymayı** da gerektirir.

felsefesinifi.com

Bir cevap gerekçe eklendikçe güçlenir

Örnek olay

Bilgi yarışmasında soru: **İlk kadın Türk pilotu kimdir?**

His

Bir şık yakın geliyor.

Okuma

Tarihî bir romanda okumuştu.

Gerekçe

İndiği havalimanı: Sabiha Gökçen

"İnanıyor musunuz, yoksa biliyor musunuz?"

felsefesinifi.com

Bilmek gerekçe ister, inanmak istemeyebilir

	Bilmek ve anlamak	Yalnızca inanmak
Dayanağı	Sağlam gerekçeler, veriler	Gerekçe yok ya da içsel bir his
Yargı doğru çıkarsa	Bildiği ve anladığı söylenir.	Yalnızca inancı doğrulanmış olur.

> Yağmuru meteoroloji verisine dayanarak söyleyen ile içinden geldiği için söyleyen aynı durumda değildir.

felsefesinifi.com

Temel problem: inancın akılla temellendirilmesi

Bilmek ve inanmak arasında nasıl bir ayrım vardır?

İnancın temellendirilmesinde aklın rolü nedir?

İnançta akıl zorunlu mudur?

Anlamak için mi inanılır?

İnanç akıl üstü müdür?

Bu sorular 2. konudaki görüşlerin çıkış noktasıdır.

felsefesinifi.com

Düşün

Bir inancı değerlendirirken yalnızca herkesin kabul edeceği deliller mi önemlidir, yoksa inanan kişinin kendi gerekçeleri de hesaba katılmalı mıdır?

felsefesinifi.com